

LISA 4: GBAORD-i küsimustiku täitmise juhend

Valitsuse teadus- ja arendustegevuse eelarveeraldiste (ingl *government budget appropriations or outlays allocated to R&D*, GBAORD) andmete kogumise eesmärk on saada teavet riigieelarves tehtud rahaeraldiste kohta, mis on otseselt suunatud teadus- ja arendustegevuse läbiviimiseks riigis. Kogutavad andmed võimaldavad analüüsida teadus- ja arendustegevuseks suunatud rahaeraldiste sotsiaalmajanduslikku eesmärgistatust, et oleks ülevaade, milliste valdkondade sotsiaalmajanduslike probleemide lahendamiseks on valitsus eelarvesse teadus- ja arendustegevuse rahalisi vahendeid kavandanud. Ühtlasi on vastav andmestik oluliseks indikaatoriks riikide võrdluses rahvusvahelistes ülevaadetes (andmeid avaldatakse Eurostati kodulehel: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>).

Andmete kogumise kohustus on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega nr 1608/2003/EÜ, 22. juuli 2003, teadust ja tehnoloogiat käsitleva ühenduse statistika koostamise ja arendamise kohta (EMP's kohaldatav tekst) ja selle alusel vastu võetud Komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 995/2012, 26. oktoober 2012, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse rakendamiseks.

Andmeid kogutakse ministeeriumitelt, kellel vahendusel toimub riigieelarvest eraldatud teadus- ja arendustegevuseks suunatud rahade jaotus allasutustele. Andmeid küsitakse tagasiulatuvalt, eelmisel kalendriaasta teadus- ja arendustegevuse kulude kohta. GBAORD-i statistika arvestusse kuuluvad nii teadus- ja arendustegevuse kui teadus- ja arendustegevust toetavad kulud.

Eelarveeraldiste kategooriad

Teadus- ja arendustegevusele suunatud rahaeraldised riigieelarvest kajastatakse sotsiaalmajandusliku eesmärgi järgi vastavalt NABS 2007 klassifikaatorile, mis koosneb 13-st rakendusvaldkonnast. Kulude jaotuse määramisel on võimalik lähtuda meetme sisust või eesmärgist.

Rakendusvaldkonnad NABS 2007 järgi on:

1. Maakoore, hüdrofääri ja atmosfääri uuringud ja kasutamine – siia kuulub maakoore ja vahevöö uurimine ja kasutuselevõtt, merede, ookeanide uurimine ja kasutuselevõtt, atmosfääriuuringud, geofüüsika, kliima ja meteoroloogialased uuringud, polaaruurimused ja hüdroloogia, maavarade uurimine ja kasutuselevõtt (sh ka merepõhjas) jms.
2. Keskkonnakaitse – siia kuulub teadus- ja arendustegevus, mille eesmärgiks on tõhustada saastekontrolli nagu saasteallikate ja -ainete tuvastamine ja analüüs, reostuse põhjuste analüüs, saaste mõju keskkonnale ja selle tagajärjed inimestele, faunale, floorale ja mikroorganismidele, samuti biosfäärile. Seirevahendite väljatöötamine mõõtmaks igat liiki (müra, vibratsioon, radioaktiivne saaste) reostust. Siia kuulub teadus- ja arendustegevus, mis on suunatud saaste elimineerimiseks ja preventatsiooniks igat liiki saaste osas nii atmosfääris, maapinnal, veestikes kui ka töö- ja elukeskkonnas.

Siia kuuluvad: atmosfääri ja kliima kaitse; välisõhu kaitse; tahked jäätmed; ümbritseva vee kaitse; pinnase ja põhjavee kaitse; müra ja vibratsioon; liikide ja levilate kaitse; kaitse loodusõnnetuste vastu; radioaktiivne reostus.

3. Maailmaruumi uuringud ja hõivamine – siia kuulub astronoomia ja astrofüüsika rakendusuuringud, kosmosealased teadusuuringud, satelliidid, kosmoselennud, stratosfääriuuringud, stardisüsteemid, kosmose laboratooriumid, kosmoserännud jms.
4. Transport, telekommunikatsioon ja infrastruktuurid – siia kuulub teadus- ja arendustegevus, mis on seotud infrastruktuuri ja maa arendusega, sh ehitus, linnaplaneerimine, maakasutus, transport, telekommunikatsioon, veevarustus ja –puhastus, linnastumisega tekkivate kahjude vältimine jms.
5. Energia (tootmine, jaotamine, ratsionaalne kasutamine) – siia kuulub kõigi energiaallikate tootmine, salvestamine, ülekandmine, jaotamine ja energia mõistlik kasutamine, energia tootmise ja jaotamise efektiivsus, energia kokkuvõtte, süsihappegaasi eraldumise vähendamine, taastuvenergia allikad, tuumaenergia jms.
6. Tööstustootmine ja –tehnoloogia – siia kuulub tootmis- ja töötlemistehnoloogia, tööstustooted ja nende tootmisprotsessid. Siia kuulub ka teadus- ja arendustegevus, mis on seotud tootmiseefektiivsuse ja jäätmemajandusega.
7. Tervishoid – siia kuulub ravi, tervislik toitumine, ravimiuuringud, sotsiaalmeditsiin, narkootikumidega seotud uuringud, geriaatria, töötervishoid, haiguste tõrje jms.
8. Põllumajandus, metsandus, kalandus – siia kuulub põllumajanduse, metsanduse, kalanduse ja toiduainete tootmise arendamine, väetised, biotsiidid, biokahjurite tõrje, põllumajanduse mehhaniseerimine, kultuurimetsanduse mõju keskkonnale, põllumajanduse tootlikkuse ja toidutehnoloogia arendamine, loomakasvatuse ja piimanduse, veterinaaria ja teised põllumajandusteadused.
9. Haridus – siia kuulub üldharidus, formaal- kui ka mitteformaalharidus, eriharidus, pedagoogika, didaktika, haridusteenused.
10. Kultuur, vaba aja veetmine, religioon, meedia – siia kuulub kultuur, religioon ja vaba aja veetmine sotsiaalse nähtusena ning nende mõju ühiskonnale, rassiline ja kultuuriline integreerimine ja sellega seotud sotsiaal- kultuurilised muutused, siia kuulub ka spordiga, kunstiga, raamatukogudega, arhiividega, keeleoskusega jms seotu, käsitletuna sotsiaalse nähtusena.
11. Poliitilised ja sotsiaalsed süsteemid, struktuurid ja protsessid – siia kuulub avalik haldus, majanduspoliitika, regionaaluuringud, sotsiaalsed muutused, protsessid ja konfliktid, sotsiaalabi ja sotsiaalne julgeolek, töökorralduse sotsiaalsed aspektid, soouuringud, vähemuste kaitse jms.
12. Üldine teadmiste edendamine/arendamine: TAT rahastatud GUF rahadest (ülikoolide fond).
13. Üldine teadmiste edendamine/arendamine: TAT rahastatud muudest allikatest – rakendus on määratlemata uuringutel, mis on ette võetud teadmiste hulga suurendamiseks, kuid mida ei saa siduda konkreetse rakendusvaldkonnaga, ning mille puhul rakendust ei määratletud ka vahendite eraldamisel. Enamasti on sel juhul tegemist alusuuringutega (algupärased teoreetilised ja eksperimentaaluuringud uute teadmiste saamiseks looduse ja ühiskonna arengu seaduspärasustest, seadmata eesmärgiks nende teadmiste rakendamist).
14. Riigikaitse – siia kuuluvad riigikaitse uuringud, sh ka riigikaitse eelarvest rahastatavad tuuma- ja kosmoseuuringud. Samas riigikaitse eelarvest rahastatavad

tsiviiluuringud (meteoroloogia, meditsiin, telekommunikatsioon) tuleks näidata vastava rakendusvaldkonna all.